

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา เกิดความเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมถึงเทคโนโลยีต่างๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมไปด้วย ทิศทางการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางที่ขาดความสมดุล สถาบันหลักทางสังคมโดยส่วนใหญ่เกิดความอ่อนแอ ประกอบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ยังคงไม่มั่นคง เกิดเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดปัญหาเสถียรภาพระบอบอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหากระตุ้นประสาทชนิกยาแอมเฟตามีน หรือยาบ้า

การแพร่ระบาดของยาบ้า ได้เริ่มจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน กรรมกร คนขับรถบรรทุก ชาวไร่ชาวนา กระจายไปสู่ นักเรียน นักศึกษา และกลุ่มเยาวชนทั้งที่อยู่ในและนอกสถานศึกษา กลุ่มเหล่านี้ล้วนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ หากสถานการณ์ยังคงเป็นอยู่เช่นทุกวันนี้ อาจส่งผลกระทบต่อระดับความมั่นคงของชาติได้ในอนาคต รัฐจึงได้ทุ่มเทงบประมาณและกำลังคนเป็นจำนวนมาก ในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันกับหาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งประสบปัญหาเสถียรภาพอย่างรุนแรง เหตุผลอาจเนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศพม่า ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดชนิดนี้ ประกอบกับจังหวัดเชียงใหม่มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว สามารถเดินทางต่อไปยังที่อื่นๆ ได้หลายเส้นทางและหลายวิธี จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่กลายเป็นแหล่งพัก แหล่งจำหน่ายจ่ายแจก และเป็นเส้นทางลำเลียงยาบ้าไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปี พ.ศ. 2537 เกิดการสู้รบระหว่างกองกำลังของชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-พม่า กับทหารพม่าอย่างรุนแรง สร้างภาวะกดดันในการผลิตและการค้ายาเสพติดอย่างมาก แหล่งผลิตได้รับความเสียหาย ราคาเฮโรอีนเริ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นักค้ายาเสพติดในภาคเหนือบางกลุ่มพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาเฮโรอีนราคาสูงและขาดแคลนโดยการหันเหความสนใจไปผลิตยาบ้าแทน จนกระทั่งตอนปลายปี กลุ่มผู้ผลิตเฮโรอีนในภาคเหนือหลายกลุ่มเริ่มหันมาผลิตยาบ้า อย่างเช่นกลุ่มว่า ทำการผลิตยาบ้าในพื้นที่บริเวณคอยกลาง กลุ่มลือข่อทำการผลิตยาบ้าในพื้นที่บริเวณอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในที่สุดหลายจังหวัดในภาคเหนือ อย่างเช่น เชียงราย ตาก เริ่มมีการลักลอบผลิตยาบ้าในลักษณะอัดเม็ด

ขึ้น เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 กองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มขุนส่า (MTA) ได้ลักลอบนำแท่นอัดเม็ดยาบ้า ผ่านออกไปจากแนวชายแดนไทย-พม่า ด้านตรงข้ามกิ่งอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำไปทำการทดลองผลิต ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ ได้เกิดภาวะขาดแคลนฝิ่นบริเวณชายแดนภาคเหนือ และในเดือน มีนาคม ก็เกิดภาวะตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-พม่า ด้านแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก จนในที่สุดถึงขั้นต้องปิดพรมแดน เดือนมิถุนายน กลุ่มว่าได้ทำการผลิตยาบ้าที่เมืองปางซาง รัฐฉาน โรงงานผลิตเฮโรอีนของกลุ่มขุนส่า(MTA) ได้ทำการผลิตยาบ้าโดยสั่งซื้อหัวเชื้อมาจากทางด่านประเทศจีน ภายใต้วรรวมมือของนักเคมีชาวไต้หวันที่มีความชำนาญในการผลิตยาบ้า ทำให้ชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-พม่าที่ลักลอบทำการผลิตยาบ้าพัฒนาคุณภาพของเม็ดยาบ้าที่เดิมไม่ค่อยเป็นที่นิยมของตลาดผู้เสพ จนสามารถผลิตได้คุณภาพดีจนทันเทียมกับการลักลอบผลิตภายในประเทศไทย กระทั่งปลายปี พ.ศ. 2538 ขุนส่าได้มอบตัวต่อรัฐบาลพม่า ทำให้กลุ่มขุนส่า (MTA) แยกตัวออกไปเป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มว่าเริ่มมีบทบาทสำคัญในการผลิตทั้งเฮโรอีนและยาบ้ามากขึ้นโดยลำดับ

ปี พ.ศ. 2539 เกิดมีแหล่งผลิตยาบ้าจำนวนมากขึ้น กล่าวคือ ในขณะที่กองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มขุนส่า(MTA) มีแหล่งผลิตยาบ้าบริเวณชายแดนไทย-พม่า บริเวณด้านตรงข้ามอำเภอเมือง อำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และบริเวณบ้านเปียงหลวง ด้านตรงข้ามอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนหลายแห่ง และกองกำลังชนกลุ่มน้อยกลุ่มว่ามีแหล่งผลิตยาบ้าด้านตรงข้ามอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ และด้านตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวนหลายแห่งแล้ว ยังมีกลุ่มผู้ผลิตยาบ้าอิสระอีกหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มจีนฮ่อ กลุ่มชาวเขา และกลุ่มผู้ผลิตและค้าเฮโรอีนเดิม ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏว่านักค้ายาเสพติดระดับนายทุนจากประเทศไทยและประเทศพม่ายังได้ร่วมกับนักค้ายาเสพติดในประเทศลาว ดำเนินการลักลอบทำการผลิตยาบ้าในเขตประเทศลาว ด้านตรงข้ามอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย กลุ่มผู้ผลิตยาบ้าในประเทศไทยเริ่มหันไปซื้อยาบ้าที่ผลิตในบริเวณแนวชายแดนภาคเหนือมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการลักลอบตั้งฐานการผลิตในประเทศไทยมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะถูกจับกุมปราบปราม แต่ต่อมาหลังจากมีการจับกุมการลักลอบค้ายาบ้าที่มาจากแหล่งผลิตบริเวณชายแดนไทย-พม่าอย่างต่อเนื่อง ปลายปี พ.ศ. 2539 กลุ่มผู้ผลิตแอมเฟตามีนในประเทศไทยเริ่มหันมาลักลอบตั้งแหล่งผลิตยาบ้าในประเทศอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากพื้นที่ชายแดนแล้วมาทำการผลิตอัดเม็ดภายในประเทศไทย มีการลักลอบลำเลียงสารตั้งต้นจากบริเวณชายแดนไทย-พม่าเข้าสู่ประเทศไทยไปสู่กลุ่มผู้ลักลอบผลิตภายในประเทศ

หลังจากมีการแพร่ระบาดของยาบ้าในพื้นที่ภาคกลางมากขึ้น กลุ่มนักค้ายาเสพติดบริเวณชายแดนที่เดิมเคยค้าเฮโรอีน ปัจจุบันได้หันมาจัดหาขายยาจากแหล่งผลิตในประเทศพม่าและลาวให้กับนักค้าในระดับภูมิภาค โดยมีปริมาณในการจัดหาครั้งละจำนวนมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 พื้นที่แหล่งผลิตยาบ้าเริ่มกระจายตัวไปยังจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการลักลอบผลิตโดยการนำหัวเชื้อมาจากบริเวณชาย

แคนผ่านจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดตาก นักค้ายาบ้าซึ่งอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พินธุโลก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ จะเป็นศูนย์กลางในการค้า โดยมีหน้าที่จัดหายาบ้าจากแหล่งผลิตหรือจากนักค้าบริเวณชายแดน นำมาจำหน่ายให้กับนักค้าในระดับจังหวัด มีความเคลื่อนไหวด้านการค้ายาบ้าสูงมาก มีการนำยาบ้าจำหน่ายแจกไปยังทุกกลุ่มของชุมชน ปัจจุบันมีการนำยาบ้าจากประเทศพม่าด้านท่าขี้เหล็กเข้ามาทางอำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การนำยาบ้าจากกลุ่มว้าภาคใต้ ด้านตรงข้ามอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านเมืงยวดี เข้ามาทางอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

สาเหตุที่ทำให้การแพร่ระบาดของยาบ้าเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีอัตราสูงมากนั้น มีผลมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น การค้ายาบ้าให้ผลกำไรอย่างสูง เนื่องจากมีต้นทุนต่ำ การผลิตทำได้ง่ายมาก เพราะขั้นตอนการผลิตไม่สลับซับซ้อนเหมือนการผลิตเฮโรอีน ตลาดการค้ายาบ้าหาได้ง่ายและมีขายทั่วไปอย่างกว้างขวาง เช่นสถานบริการน้ำมัน สถานเริงรมย์ สถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้ามีโทษต่ำหรือน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับสารเสพติดอื่นๆ เพราะในอดีตยาบ้าเป็นเพียงวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 ไม่ใช่เป็นยาเสพติด การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจึงต้องกระทำขึ้นโดยได้มีการกำหนดให้ยาบ้าและวัตถุออกฤทธิ์อื่นๆ อีก 16 ประเภท เป็นยาเสพติดประเภท 1 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2539 เป็นต้นมา ซึ่งก็ได้ส่งผลให้โทษที่เกี่ยวกับยาบ้าเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับยาเสพติดประเภทอื่น

แม้ว่าจะมีการปิดช่องโหว่ของกฎหมายแล้วแต่ด้วยสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ก็เป็นเหตุให้การผลิต การค้า และการแพร่ระบาดของยาบ้าขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวหาได้ทำให้ลดความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาบ้าลงได้ ทั้งนี้เนื่องจากผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับมีสูง จึงทำให้ไม่เพียงแต่กลุ่มผู้ค้าเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายก็ถูกชักจูงให้กระทำความผิดด้วย โดยมีการกระทำในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการกระทำความผิดโดยตรง หรือการให้ความร่วมมือกับผู้ค้า เรียกรับสินบน หรือการยึดเยี่ยชื้อหาขายเสพติดให้ผู้บริสุทธิ์ หรือแม้กระทั่งการใช้อำนาจหน้าที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้พ้นผิด ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องนี้เป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ในกระบวนการอำนวยความสะดวกคุณธรรมหลายระดับ

นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ กลุ่มอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้า ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลในทุกวงการ ทุกสาขาอาชีพ ทั้งที่เป็นข้าราชการในกระบวนการยุติธรรมหรือที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามโดยตรง ข้าราชการฝ่ายปกครองและทหาร พลิกของรัฐบาลระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ หัวหน้า

พ่อค้า นักธุรกิจ และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีทั้งเป็นผู้ค้าเองและเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่กลุ่มผู้ค้า ทำให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และไม่ได้ผลเท่าที่ควร จนกลายเป็นปัญหาทางสังคมที่รุนแรง

ยาบ้า หรือ ยาบ้า หรือ ยาขยัน มีชื่อทางวิชาการว่า แอมเฟตามีน (Amphetamine) ถูกคิดค้นในปี ค.ศ. 1927 ด้วยวิธีการสังเคราะห์ เป็นสารซึ่งมีฤทธิ์ในการกล่อมประสาท ทำให้หลอกลืมขยับตัว กระตุ้นการหายใจและกระตุ้นสมอง สามารถใช้เป็นยาลดน้ำหนักหรือลดความอ้วน ทางแพทย์ใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการอ่อนเพลีย ผู้ป่วยโรคจิตที่มีอาการซึมเศร้า เป็นยาแก้ง่วงและยาแก้พิษ เป็นยากดประสาท ส่วนกลางหรือกดสมอง มีการใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในทางการแพทย์หรือที่มิใช่การแพทย์ เช่น การเล่นกีฬา การขับรถทางไกล การทำงานกลางคืน เป็นต้น การเสพยาแอมเฟตามีน หรือสารอนุพันธ์นั้น หากได้รับเพียงน้อยนิด ในระยะเวลาไม่นาน ก็ไม่เกิดผลกระทบข้างเคียงใดๆ เนื่องจากร่างกายสามารถกำจัดสารพิษที่คั่งค้างออกไปได้เอง และสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้เป็นปกติเมื่อตัวยาหมดฤทธิ์แต่ หากได้รับสารนี้อย่างต่อเนื่องและขนาดที่เกินพอดี ประกอบกับได้รับสารอื่นๆ ที่ผู้ผลิตยาบ้างใจผสมเข้าไปเพื่อให้เกิดอาการอยากยาหรือเกิดการเสพติดขึ้นแล้ว ผู้เสพยาจะเกิดอาการทางจิตประสาทเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง เห็นภาพหลอนและตกใจง่าย เป็นอันตรายถึงชีวิตได้ และยังเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากกรณีการคุ้มคลั่งอาละวาด และการจับตัวประกันที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอหนึ่งที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้า จากสถิติการจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรอำเภอหางดง พบว่ามีจำนวนครั้งการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้า ทั้งผู้เสพยา และผู้ค้ารายย่อยได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาบ้าในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านการป้องกันและปราบปรามนั้น ประสบผลสำเร็จบ้างพอสมควรในระดับหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการป้องกันและปราบปรามยาบ้าที่ได้ผล ควรได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ในการระดมความคิด ความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้ทราบถึงทัศนคติและมุมมองในการปราบปรามที่เหมาะสม

ผู้นำชุมชน เปรียบเสมือนกระจกที่จะสะท้อนแนวความคิดของประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้แทนโดยตรงที่ใกล้ชิดประชาชน ทัศนคติของผู้นำชุมชนมีแนวโน้มเป็นอย่างไร ประชาชนส่วนใหญ่ก็ค่อนข้างจะคล้อยตาม ผู้นำชุมชนจะมีการสื่อสารในลักษณะสองทิศทาง กล่าวคือมีการสื่อสารในระดับบน อันได้แก่การติดต่อกับรัฐโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการสื่อสารระดับล่าง อันได้แก่การติดต่อกับประชาชนในปกครองของตน ผู้นำชุมชนจึงเป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อกลไกทางสังคมเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมองว่าหากได้แนวคิดจากผู้นำชุมชนระดับท้องถิ่น อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข แล้วก็จะย่อมจะได้รับข้อมูล

อันเป็นประโยชน์และทราบถึงปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาบ้าได้เป็นอย่างดี เพราะบุคลากรเหล่านี้เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน เสียสละตนเพื่อส่วนรวม เข้ามาทำงานรับใช้สังคมโดยตรงย่อมรับรู้ถึงข้อมูลและปัญหารวมทั้งแนวทางการจัดการเรื่องยาเสพติด ยาบ้าในพื้นที่ของตนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้วิจัยจะทำการวิจัยทัศนคติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขของอำเภอหางดง ต่อวิธีการปราบปรามยาบ้า เพื่อเป็นการหาแนวทาง และให้ทราบถึงเหตุผล วิธีการ และสภาพปัญหาการปราบปรามยาบ้าในพื้นที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ที่ได้ผล

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1.1 เพื่อทราบถึงวิธีการป้องกันและปราบปรามยาบ้าตามแนวคิดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกันของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อแนวคิดการป้องกันและปราบปรามยาบ้า
- 1.3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงนโยบายและวิธีการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข ให้เกิดประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข ในอำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่มีทัศนคติต่อวิธีการป้องกันและปราบปรามยาบ้าแตกต่างกัน
2. ทัศนคติต่อวิธีการป้องกันและปราบปรามยาบ้าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ตำแหน่งที่รับผิดชอบ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง อาชีพ รายได้ เพศและอายุ

โดยมีสาเหตุมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับความสนใจต่อปัญหายาเสพติดแตกต่างกันออกไป เพราะบุคลากรเหล่านี้มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไปในเรื่องปัญหายาเสพติด บางท่านพบว่าปัญหายาเสพติดไม่ได้เป็นปัญหาที่

รุนแรงในชุมชนของตนเอง บางท่านกลับพบว่าปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองนั้นเป็นปัญหาที่รุนแรงและมีวงกว้าง

โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการรณรงค์เรื่องการป้องกันและปราบปรามยาบ้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากทางราชการและกลุ่มองค์กรเอกชนทั้งหลาย อย่างไรก็ตามระดับของการมีโอกาสนในการรับรู้และสนใจต่อข่าวสารมีความแตกต่างกันออกไปตามตำแหน่งหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบ

1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. “ยาเสพติด” ความหมายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งหมายถึง “สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน คม สูบ ฉีด หรือ ด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดของการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการอนาถาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนที่เป็นหรือให้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

2. “ยาบ้า” (Amphetamine) หมายถึง “ยาบ้า” หรือ “ยาม้า” หรือ “ยาซัน” มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาท ใช้แพร่หลายในทางการแพทย์และด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการแพทย์ เช่น กีฬาการแข่งขันม้าหรือสัตว์อื่นๆ การกินแก้ง่วงในการขับรถทางไกล ดูหนังสือสอบ การทำงานในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ฯลฯ เป็นยาเสพติดประเภท 1 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2539)

3. “ขบวนการค้ายาเสพติด” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ ผู้เสพ ผู้ลำเลียงขนส่ง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และมีผลประโยชน์จากการให้ความช่วยเหลือ

4. การแพร่ระบาด หมายถึง การขยายตัวของปัญหาเสพติดทั้งในด้านจำนวนประชากรและประเภทยาเสพติดที่ใช้เสพยาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เข้าสู่หมู่บ้าน ชุมชน รวมทั้งสถานศึกษาทั่วประเทศ

5. การป้องกันและปราบปราม หมายถึง มาตรการในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนแม่บทกรมตำรวจ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) โดยมุ่งเน้นเพื่อ

5.1 สกัดกั้นมิให้ยาเสพติดทุกประเภทขยายตัวระบาคยิ่งไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5.2 ลดปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ทั้งในด้านการเป็นประเทศผู้ผลิต ส่งผ่านและผู้ใช้ยาเสพติดโดยใช้มาตรการเชิงรุกในการแก้ปัญหา

6. ปัจจัยแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่ทำให้มีผลต่อการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาบ้า อันได้แก่ ข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ เจ้าของบ่อนผู้ทรงอิทธิพล

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงวิธีการและแนวความคิดในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหายาบ้าของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพท้องถิ่น
2. นำข้อมูลที่ได้รับมาหาจุดบกพร่องของวิธีการที่ได้ดำเนินการอยู่ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน
3. นำแนวคิด วิธีการ และปัญหาที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปสร้างเป็นนโยบายในการปราบปรามยาบ้าให้เหมาะสมกับท้องถิ่นต่อไป